

SKILDA RÖSTER OM KRIGET BLAND FLYKTINGAR I MOLDAVIEN

Den ryskspråkiga amerikanska frilansjournalisten Fergie Chambers är på plats i Chisinau i Moldavien och pratar med flyktingar från Ukraina. Han ser hur journalisterna från EU-länder drar sig till dem som pratar engelska, medan han i sina samtal på ryska får flera olika uppfattningar om kriget och dess orsaker.

Fergie Chambers

Proletären 30 mars

<https://proletaren.se/artikel/skilda-roster-om-kriget-bland-flyktingar-i-moldavien>

Inbäddat ovanför Svarta havet, mellan krigszonen i Ukraina och de östra gränserna för Natos territorium i Rumänien, ligger den lilla, ofta bortglömda, landlåsta nationen Moldavien. Bland de fattigaste länderna i Europa har det överväldigats av ukrainska flyktingar under de tre veckor som gått sedan starten av vad Ryssland kallar sin ”särskilda militära operation” i Ukraina.

Mer än 359.000 människor av de 3,38 miljoner som har flytt från Ukraina sedan den 24 februari har passerat in och ut ur landet, enligt FN:s flyktingkommissionär. Roman Macovenco från Moldaviens konsulerdirektorat bekräftar att minst 300.000 ukrainare har passerat Moldavien. De allra flesta kom genom gränsstaden Palanca, bara 57 kilometer från Ukrainas Odessa. Många hamnade i Chisinau, det lilla landets huvudstad. Den 14 mars fanns ungefär 100.000 kvar i Moldavien.

Främst på grund av sin begränsade kapacitet, och ännu mer begränsade ekonomiska resurser, är Moldavien en genomgångszon för flyktingar. Men längden på deras vistelse beror på deras ekonomiska status. Moldaviska inrikesministeriets chefsspecialist Olesea Sirghi och Macovenco säger att de flyktingar som är kvar i mer än två dagar inte har råd att resa till EU-länder.

På plats i Chisinau får jag höra av lokalbefolkningen att den första vågen av flyktingar bestod av nästan uteslutande rika eliter.

Misha Tsarkisan är en georgisk migrant som har bott i flera år i Moldavien och utför underhållsarbete nära ett av Chisinaus främsta flyktingcenter. Han beskriver den första vågen som "oligarker, som kom för att dricka, klaga och jaga kvinnor".

Liknande uppfattningar kan höras överallt i huvudstaden, även om de ofta uttrycks mer nyanserat. Ion Popov, 25, har sin kaffebil nära en bussdepå som hanterar flyktingströmmen. Han säger att de nyanlända är lika blandade i sina attityder och temperament som vilken grupp som helst.

– De rika lastade upp sina saker i sina bilar med så mycket pengar de kunde samla på sig, och har i allmänhet betett sig oförskämt, säger Popov.

– Jag förstår inte hur man kan vara i en sådan situation och förvänta sig att ställa krav. Men du vet, många av dessa människor är bara fångade i en dålig situation, och många av dem är helt anständiga.

Moldaviens splittrade identitet, som vacklande mellan före detta sovjetiskt, ryskt, rumänskt och självständigt moldaviskt, bidrar till dessa sjudande spänningar.

För mindre bemedlade flyktingar är den primära destinationen International Exhibition Centre MoldExpo, de största mässhallarna i landet. Scenen den 14 mars innehåller poliskontroller, bussar som kommer och går och provisoriska kiosker som blivit sovplatser.

Besökarna sträcker sig från unga volontärer till europeiska reportrar, såväl som en grupp "Drömläkare". Dessa underhållare är klädda som clowner för att ge begränsad medicinsk vård. En israelisk icke-statlig organisation (NGO) har flugit in dem från Tel Aviv.

Själva centret är en samling betongbyggnader intill en trädbevuxen park som står med en samling statyer av sovjettidens "hall of fame" med Karl Marx, Friedrich Engels och Vladimir Lenin i mitten.

Inne i centret serveras flyktingar mat och dryck, och får tillgång till donerade föremål som kläder, blöjor och medicinsk utrustning. Omkring 200 personer är här, som får sova på tältsängar. Majoriteten kommer från de sydvästra ukrainska städerna Odessa och Mykolajiv, men också från huvudstaden Kiev.

Från Chisinau avgår NGO-sponsrade bussar till EU-länder, men framför allt till Tyskland och Polen. I vissa fall är det EU-ländernas ambassader som betalar för bussarna.

Enligt de tidigare nämnda moldaviska tjänstemännen och en NGO-representant har EU utlovat cirka 20 miljoner dollar i stödmedel till Moldavien. Många fler bussar väntar vid den rumänska gränsen, eftersom Rumänien helt enkelt har bättre infrastruktur, förutom närvaron av Nato och FN.

Även människor med blygsamma medel verkar kunna hitta ett sätt att ordna passage till Rumänien. Men de ukrainare som är helt utblottade stannar ofta kvar här på förläggningen.

FLYKTINGAR TALAR UT

I motsats till de närmast unisona berättelser som den västerländska allmänheten har översvämmats med, uttrycker ukrainska flyktingar här vitt skilda ståndpunkter om orsakerna till och potentiella utfall av konflikten.

Undertecknad såg EU-zonens reportrar dras till den mycket mindre gruppen flyktingar som stöder regeringen i Kiev. Inte ett enda utländskt pressteam hade en rysk- eller ukrainsktalande med sig,

vilket gjorde det mindre troligt att de skulle höra från ukrainare ur arbetarklassen, som huvudsakligen talar ukrainska eller ryska.

Jag talade länge på ryska med ett antal flyktingar. Det som stack ut var hur få av dem som gav ett otvetydigt stöd till den ukrainska presidenten Volodymyr Zelenskyjs regering.

Alex Kirillov, en 40-årig krögare från Donetsk, lämnade Kiev för fyra dagar sedan med sin fru och tre barn. Hans huvudfokus på situationen i Ukraina är vad han kallar för ett ”verkligt problem med nationalistisk aggression”. Han ser ingen väg ut ur kriget som inte innehåller kompromisser och neutralitet.

Kirillov säger att kriget började för åtta år sedan.

– Att Zelenskyj bröt Minskavtalen [om vapenvila i Donbass] var den enda anledningen till att detta nya skede av kriget började.

Han beskriver Ukraina före 2014 som ”mycket lugnt, inte lika stabilt som Sovjetunionen, men mycket bättre än efter Majdan, med ekonomisk instabilitet och krig”.

Majdan var vågen av protester 2013-2014 som ledde till kuppen som avsatte den demokratiskt valda presidenten Victor Janukovitj. Kirillov säger att USA:s och Natos vapenleveranser till Ukraina förvärrat situationen. Han är övertygad om att Putin – som han ogillar – inte har någon avsikt att gå längre än Ukraina, eller att annektera Ukraina självt, och att det är naivt att tro något annat.

Det har dykt upp påståenden om att ryska och ukrainska trupper är våldsamma mot civila och journalister.

– Vi har ingen aning om något av detta eftersom det finns så mycket propaganda, säger Kirillov.

– Mitt hus är oskatt, men vi hörde bomber och ville lämna med barnen.

Zelenskyj har i hans ögon låtit USA ”peta på den ryska björnen”. Han understryker att ukrainare och ryssar alltid sett varandra som bröder, något som jag gång på gång får höra från flyktingar som bor på MoldExpo.

Sedan dyker en stor vit charterbuss upp, Kirillov och hans familj säger hej då och går på bussen för att åka till Belgien.

Oksana Novidskayja, från den södra ukrainska staden Mykolajiv, befann sig i centrum med sina två tonårsbarn. Hennes 19-åriga dotter, Sofia, bar på en tvååring. Novidskaya säger att en bomb sprängdes nära hennes tidigare klasskamrats hus, och det var då hon bestämde sig för att lämna med sina barn.

– Jag är inte intresserad av eller förstår mig på politik, säger hon. Men jag vill att Ryssland ska sluta attackera. Allt jag vet är att ryssar och ukrainare borde hjälpa varandra.

Hennes bror stannade för att slåss med den ukrainska armén. Den 11 mars var han fortfarande okej.

När jag frågar om hennes tankar om Donbass, vill hon inte diskutera saken.

Senare säkrar hon skjuts till Rumänien, för att ta sig vidare mot sin mamma som bor i Italien.

"Västvärlden var tyst"

Alec Sjevtjenko, en 70-årig före detta åklagare från Charkiv, är i stark opposition till den ukrainska regeringen. Ivrig att dela med sig av sitt perspektiv talar han med sådan kraft att ett dussintal andra flyktingar samlas för att bevittna vårt samtal.

– Det här kriget började när den ukrainska regeringen började bomba hem i Donbass! Väst var tysta då. Det bor miljontals människor där, vet du det?

Ett inbördeskrig började i Ukraina 2014 efter att majoriteten av den rysktalande Donbassregionen, som innehåller två provinser, Donetsk och Lugansk, började bryta sig loss från Ukraina efter att ha sett de nynazistiska och nationalistiska Maidanprotesterna. Provinserna tillkännagav sitt utträde som självständiga republiker efter att ha hållit framgångsrika folkomröstningar.

Minskavtalen från 2015 var avsedda att avsluta striderna. Den ukrainska regeringen har dock brutit mot överenskommelserna för att blidka nationalisterna och nynazisterna. Sedan dess har fler än 14.000

människor dödats i den östra ukrainska regionen och 1,5 miljoner har fördrivits.

Sjevtjenko, som bott i Ukraina hela sitt liv, tänder en cigarett och kräver att jag också tar en.

– Efter Nürnberggrättegångarna fanns det inga fler fascister i Sovjetunionen. Människor från alla sovjetrepubliker – tadjiker, georgier, ryssar, ukrainare – levde alla lyckligt tillsammans. Men efter 1991 fanns det plötsligt några nazister igen. Och efter 2014 började de dominera i Ukraina.

Han tar tag i min anteckningsbok och textar med latinska bokstäver: "AYDAR, AZOV, DNEPRI, TORNADO".

Det är namnen på ukrainska militärbataljoner. Sedan ritar Sjevtjenko ett hakkors och säger på engelska:

– De här killarna!

Enligt honom är nazister en minoritet i själva regeringen, som han istället beskriver som "full av skådespelare, idrottare, balleriner och clown".

Den tidigare åklagaren fortsätter med att säga att USA och Kiev skyddat och uppmuntrat militärbataljonerna. Putin är i hans ögon någon som agerar genomtänkt.

– Han skyddar sitt folk och sina gränser. Om han var aggressiv, som Hitler – som de säger i Europa – skulle han ha invaderat Ukraina för åtta år sedan.

Han stirrar mig i ögonen och säger:

– Skriv ner det här: 80 procent av det ukrainska folket är glada att den ryska armén har kommit. Men de är livrädda för att säga det offentligt, speciellt nu, eftersom dessa nazister kommer att döda dem.

Den omgivande publiken verkade oberörda av hans kommentar.

Nyligen gjorda opinionsundersökningar har visat ryska och amerikanska uppfattningar om kriget. En undersökning som den konservativa brittiska miljardären Michael Ashcroft genomförde mellan den 1 och 3 mars hävdar att de flesta ukrainare ogillar

Ryssland, ser ryssar som anhöriga, föredrar Europa, är för Natos expansion, föredrar att inte lämna Ukraina och vill ta till vapen för att försvara Ukraina.

Det som var tydligt i dessa och andra utbyten är splittringen mellan öst och väst i Ukraina, med den antiryska känslan som starkast i väst.

– Ryssar skulle aldrig vilja döda ukrainare utan anledning, säger en annan flykting, Dima Chumak, 48, från Mykolajev, till oss under samtalet med Sjevtjenko.

– Men nationalisterna vill döda ryssar i öster för nöjes skull.

Vad som är säkert är att – precis som i Syrien, Irak och andra USA-inspirerade konflikter – är den allmänna opinionen på marknaden inte så enhetlig som den västerländska pressen låter det framstå som.

Reportaget har tidigare publicerats i den amerikanska nättidningen Toward Freedom. Översättning: Marcus Jönsson